

**ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСНА
УНІВЕРСАЛЬНА НАУКОВА БІБЛІОТЕКА
ОБЛАСНИЙ ДЕРЖАВНИЙ АРХІВ**

**СПИВЕЦЬ СЕЛЯНСЬКОЇ ДОЛІ
(П.Думка. 21.03.1854 – 19.11.1918)**

Бібліографічний покажчик

Тернопіль – 2000

Укладач

**М.Друневич – головний бібліотекар
відділу краєзнавчої літератури та бібліографії
ДОУНБ**

Вступна стаття

**В.Хома – науковий працівник
Денисівського краєзнавчого музею**

**Відповідальні
за випуск**

**В.Вітенко – директор ОУНБ
Б.Хаварівський – директор обласного
державного архіву**

ПАВЛО ДУМКА

В історію української літератури та нашої вітчизняної культури на схилі минулого та початку нашого століть увійшов селянський поет і невтомний культурно-громадський діяч Павло Думка.

Павло Андрійович Думка народився 21 березня 1854р. в с.Купчинці, на Тернопільщині, в хліборобській селянській родині. Він був шостою і останньою дитиною в сім'ї. Його батьки скоро помирали від важкої праці і малий Павло залишився жити в свого старшого брата Михайла.

Здібний, допитливий хлопчина успішно закінчує початкову школу в Купчинцях, далі тягнеться до науки. Деякий час працює і навчається в купчинецького дядя. Самотужки оволодіває різьбою. Вчиться на майстра по дереву в Тернополі, згодом опановує столярство і різьбярство у двох приватних школах у Львові.

З Львова повертається знову додому, займається майстеркою у рідного брата Михайла, поповнює свої знання самоосвітою.

В 1876р. наймається на роботу до відомого москофільського письменника і громадського діяча Івана Наумовича у місті Скалаті. В нього він робив вулики для пасіки, привчається практично до бджільництва, читає різноманітні літературні видання з його багаті бібліотеки.

Повернувшись додому він заробляє гроші із своєї майстерки, веде пасіку разом з своїм братом Михайлом. А коли заробив трохи грошей, то вирішив купити свою хату, частину якої згодом віддає для читальні "Просвіти". З ініціативи П.Думки при Купчинецькій читальні "Просвіти", що була заснована в 1885 році, були організовані невдовзі хорівий, драматичний і сільськогосподарський гуртки. Діяло тут активно і товариство тверезості. Ще молодим та енергійним він бере діяльну участь у славному хорі пароха О.Вітошинського /1838-1901/ у сусідньому селі Денисові.

В 1890р. П.Думка, С.Гарматій, М.Юник активно вливаються в українську радикальну партію, засновану у Львові І.Франком і М.Павликом. Стають її лідерами на схилі минулого і початку нашого століття. До речі, П.Думка майже на всіх з'їздах української радикальної партії входив до її керівного органу як активний громадський діяч та оратор, захисник селянських низів, української культури та освіти.

За ініціативою П.Думки 28 червня 1892р. у с.Купчинцях вперше було організовано товариство "Сокіл".

Діапазон багатогранної діяльності Павла Думки помітно розширюється, його ім'я стає відомим у Львові, Тернополі, Станіславі, Коломиї, у багатьох галицьких містах і селах. Його поезії та полум'яні публіцистичні статті друкуються у львівських авторитетних журналах і газетах, календарях, а також, шкільних читанках.

Перші поезії почав писати П.Думка у 1884р.

Ранні твори поета - це переважно сумні зітхання. В таких його віршах, як "Восени", "Весняна думка", "Молитва рільника" автор з гіркотою малює страждання, недостатки, курні хати, важку хліборобську працю селянства.

Заслуговує на увагу вірш поета "Жіноча доля", в якому зображено типові наслідки тодішнього насильного шлюбу батьків.

У віршах "До руських хлопів" /1895/, "До братів", "До братів хлопів" /1900/, "До братів радикалів" /1907/ П.Думка закликає до соціального і національного визволення українців, що терплять важкий гніт поневолювачів.

Поетичні твори П.Думки високо оцінював великий І.Франко у своїй статті "Із поезій Павла Думки": "Вірші наших поетів-селян особливо таких талановитих та ширих, як д.П.Думки, можуть мати важне значення в нашій народній розвою..." *

* І.Франко. Твори в 20-ти томах, т.16, стор.159.

Понад чверть століття П.Думка підтримував дружні відносини з Іваном Франком. Листувався з І.Франком, надавав йому неодноразово матеріальну допомогу від односельців, коли він важко захворів у 1908р., часто виступав на вічах і з'їздах української радикальної партії на захист великого титана української літератури.

Різноманітний письменницький таланти П.Думки розкривається і в тому, що він написав і вірші для дітей. Про це переконливо свідчить лист П.Думки до О.Барвінського за 1890р. Поет, як тільки організувався дитячий журнал "Дзвінок", надсилав цілий зошит дитячих творів. Однак із них побачив світ у журналі лише вірш "Циганя". П.Думка присвятив вірш О.Барвінському "Ниво наша золотая", що вперше надрукований у Тернополі у монографії "Богдан Хмельницький".

П.Думка листувався з І.Франком, М.Павликом, а також з Лесем Мартовичем, Олександром Барвінським, Василем Стефаніком та ін.

Помер П.Думка 19 листопада 1918р. у с.Драгоманівці. Похований у с.Купчинці. На його могилі споруджено скромний пам'ятник за старанням поета П.Тимочка і зятя П.Думки І.Краковського.

Вперше вибрані поезії і публіцистичні статті П.Думки побачили світ під назвою "Веснянка" у Львівському видавництві "Каменярь" /1970/. Їх упорядкував і написав післямову дослідник-філолог із с.Купчинці Володимир Хома.

1994 року в Тернопільському видавництві "Діалог" побачило світ ювілейне видання "Молитва рільника", яке присвячене 140-річчю з дня народження П.Думки. Упорядник книги та автор післямови В.Хома.

В 1999 році на честь 145-літнього ювілею від дня народження талановитого селянського поета, культурно-громадського діяча, посла до австрійського парламенту Павлові Думці в його рідних Купчинцях було споруджено пам'ятник.

В.Хома – старший науковий працівник
Денисівського краєзнавчого музею.

ВІД УКЛАДАЧА

Більш глибоко з творчістю Павла Думки читача ознайомить подана нижче література, до якої увійшли книги, статті, матеріали опубліковані у збірниках, періодичній пресі. Пропоновані видання є у фондах обласної універсальної наукової бібліотеки, а також у Львівській науковій бібліотеці ім.В.Стефаника. Вони позначені спеціальною відміткою /*/.

Література у списку згрупована у п'яти розділах та розміщена за алфавітом.

Сподіваємось, що пропонована бібліографія знайде своїх читачів серед наукових працівників, учительства, студентства, всіх, хто цікавиться творчістю П.Думки.

ТВОРИ П.ДУМКИ

1. Думка П.А. Веснянка: Вибрані поезії, статті, виступи /Вступ. ст.: І.Франко “Із поезій Павла Думки”. Післямова: В.Хома, А.Халімончук “Павло Думка”, С.87-106. - Львів: Каменяр, 1970. - 111с.

2. Молитва рільника /Ювілейне вид. до 140-річчя з дня народження П.Думки. /Передм. “Павло Думка” В.Хоми. - Тернопіль: Діалог, 1994. - 176с.

3. *Вп. п.Олександрю Барвінському з глибоким побажанєм присвячує Павло Думка: [Вірш] //Барвінський О. Спомини з мого життя. – Львів, 1913. - С.335-337.

4. Думка П. Веснянка; Гей, хто на світі кращу долю має?: [Вірші присвячені І.Франку в 25-літній ювілей його літ. діяльності] //Хома В. Іван Франко в Купчинцях і Драгоманівці. - Козова, 1996. - С.23-24.

5. Думка П. Жіноча доля; До руських хлопів: [Вірші] //Антологія української поезії: В 6 т. Т.3.: Українська дожовтнева поезія. Твори поетів ХІХ-початку ХХст. - К., 1984. - С.204-205.

6. Думка П. Марш кошового; “Чо-сьте, браття, потрухліли...”: [Вірші] //Стрілецька голгофа: Спроба антології. - Львів, 1992. - С.46-48.

7. Із поезій Павла Думки //Франко І. Твори: В 20-и т. Літературно-критичні статті. - К., 1955. - Т.16. - С.157-160.

8. Із поезій Павла Думки //Франко І. Зібрання творів: В 50-и т. Літературно-критичні праці /1890-1892/. - К., 1980. - Т.28. - С.89-92.

9. *Думка П. А те зерно, щось посіяв, невмре, незагине: [Вірш, проголошений на могилі Антона Грицуняка] //Громадський голос. – Львів. – 1900 (1 мая). – Рік 6-тий. - №9. – С.78.

10. * Думка П. До братів: [Вірш] //Громадський голос. - Львів. - 1897 (15 лют.). - Рік 3-ий. - №4. - С.32.

11. * Думка П. До братів хлопів: [Вірш] //Громадський голос.- Львів.- 1900 /4 лют./.- Рік 6-ий.- №21.- С.174-175.

12. * Думка П. До руських хлопів: [Вірш] //Громадський голос.- Львів.- 1895 /15 верес./.- Рік 1-ий.- №6.- С.41-42.

13. * Думка П. Жіноча доля: [Вірш] //Народ. – Львів. - 1890 (1 квіт.). - Рік 1. - Ч.7. - С.101.

14. Думка П. Жіноча доля; До руських хлопів: [Вірші] //Тернопіль: Літературна Тернопільщина. - 1991. – Дод. №2. - С.17-18.

15. “Ниво наша золотая...”: [Вірш П.Думки, присвячений О.Барвінському] //Вільне життя. - 1992. - 17 листоп.

ПУБЛІКАЦІЇ П.А.ДУМКИ

16. *Горошко І., Думка П. Перед партійним з’їздом //Громадський голос. - Львів. - 1913. - Рік 18. - Ч.49. - С.5.

17. *Думка П. Бесіда Павла Думки на сільському віче в Купчинцях в справі заложення “Народної справи” //Хлібороб. - 1892. - №10 (15 трав.). - С.78-79.

18. *Думка П. В честь основателів “Народної ради” //Діло. - 1888.- 5 (7) трав. - С.100.

19. Думка П. Виступ на зборах “Подільської ради” в Тернополі 29 грудня 1897р. //Думка П. Веснянка: Вибр. поезії, статті, виступи. – Львів, 1970. – С.78-79.

20. *Думка П. /Вступ. до публ. Поезії Павла Думки І.Франком/ //Народ. - 1890. - №7. - С.99.

21. *Думка П. “До Зорі” //Зоря. - 1887. - №6. - С.96.
22. *Думка П. Дописи:/Подається допис П.Думки з результатів виборів панського і хлопського кандидата тернопільського повіту/ //Громадський голос. - Львів. - 1897 (15 апр.). - Рік 3. - №8. - С.67.
23. *Думка П. Допись з-над Стрипи: /Про мету і завдання “Хлібороба”//Хлібороб. - 1892. - №2 (15 січ.). - С.11-13.
24. *Думка П. З приводу ювілейного обходу Др. І.Франка //Громадський голос. - Львів. - 1913 (12 черв.). - Рік 8. - Ч.24. - С.8-9.
25. *Думка П. Наші селяни й радикалізм //Народ. - Львів. - 1890 (груд.). - Рік 1. - Число 23. - С.366-369. - Прим.: Ст. починається вступ. словом М.Павлика.
26. *Думка П. П’ятий з’їзд русько-української радикальної партії: [Виступ П.Думки на 5-му з’їзді русько-укр. радикальної партії] //Громадський голос. - Львів. - 1896 (1 жовт.). - Рік 2. - №18. - С.120.
27. *Думка П. Селяни на Зборах “Просвіти” й “общества Качковського”: /Публ. Павла Думки в розд. Ш/ //Народ. - Львів. - 1890 (жовт.). - Рік 1. - Ч.19. - С.288-289. - Прим.: Після ст. опубл. приміт., в яких згадується про П.Думку.
28. *Думка П. Слово мужика до мужиків /Під загальну дискусію //Громадський голос.- Львів.- 1909 /31 марта/- Рік 14.- Ч.13.- С.1.
29. *Думка П., Гарматій С., Гарматій М. Хто був Антін Грицуняк і чим він був для нас //Громадський голос. - Львів. - 1900 (1 мая). - Рік 6. - №9. - С.73-78.
30. *Кльоц Л., Думка П. Громадське віче в Купчинцях //Хлібороб. - 1892. - №7 (1 квіт.).- С.93-99.

І.ФРАНКО І П.ДУМКА

31. Медведик П., Михайлюк І. Іван Франко і літературна Тернопільщина. - Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 1963. - 73с.
С.21,24,34-39,45:Про П.Думку.
32. Франко І. 80-і роки в Галичині //Франко І. Зібрання творів: В 50-и т. Літературно-критичні праці /1890-1910/. - К., 1984. - Т.41. - С.409-469.
С.468: Про П.Думку.
33. Франко І. До Тимофія Микити: [У листі згадується про П.Думку] //Франко І. Зібрання творів. В 50-и т. Листи. /1895-1916/. - К., 1986. - Т.50. - С.88-89.
34. Франко І. Із поезій Павла Думки //Франко І. Літературно-критичні статті. - К., 1950. - С.135-138.
35. Франко І. Лист №282. До Т.Микити. Львів, 19 січ. 1897р. //Франко І. Твори: В 20-и т. Вибрані листи. - К., 1956. - Т.20. - С.569-570.
36. Хома В. Іван Франко в Купчинцях і Драгоманівці. - Козова, 1996. - 35с.
На ст.книги згадується П.Думка.
- ***
37. Коваль С. Ми зустрічали Івана Франка...: Спогади автора про зустріч з І.Франком та П.Думкою//Вільне слово. - 1991. - 28 верес. - (З історії рідного краю).
38. Хома В. Вони були побратимами //Вільне життя. - 1989. - 30 груд.
39. Хома В. Друг Каменяра //Ровесник. - 1986. - 9 верес.
40. Хома І. Дух борні: До взаємин І.Франка і П.Думки //Вільне життя. - 1967. - 17 верес.
41. *Хома В. Його цінував Каменяр //Комсомольське плем’я. - 1965. - 21 листоп.
42. Хома В. Зустріч з правдолюбцем: /І.Франко і П.Думка у с.Драгоманівці//Вільне життя. - 1966. - 27 серп.
43. Хома В. Побратим Каменяра /П.А.Думка//Рад. слово. - 1989. - 27 квіт.

44. Хома В. “Ти був моєю зорею”: /Неопублікований матеріал поета П.Думки до І.Франка/ //Ровесник. - 1968. - 26 листоп.

45. Хома В. Тарас Франко (син І.Франка) про Павла Думку //Тернопіль вечірній. - 1994. - 2 берез.

ЛІТЕРАТУРА ПРО П.А.ДУМКУ

46. Гей, там на горі “Січ” іде...!: Пам’ятна книга “Січей” /Зібр. й упоряд. П.Трильовський. - К.: Віпол, 1993. - 432с.

С.109: Про П.Думку.

47. Критика і журналістика //Історія української літератури. В 8-и т. Література початку ХХ ст. - К., 1968. - Т.5. - С.33-73.

С.48: Про П.Думку.

48. Літературне життя //Історія української літератури. В 8-и т. Література початку ХХ ст. - К., 1968. - Т.5. - С.24-33.

С.27: Про П.Думку.

49. Поезія //Історія української літератури другої половини ХІХ ст. - 2-е вид. /За ред. В.М.Грицяя. - К., 1986. - С.209-275.

С.209: Про П.Думку.

50. Поезія //Історія української літератури кінця ХІХ ст. поч. ХХ ст. /За ред. П.П.Хропка. - К., 1991. - С.42-60.

С.57: Про П.Думку.

51. Розквіт критичного реалізму (70-90-і роки) //Історія української літератури другої половини ХІХ ст.- 2-е вид. /За ред. В.М.Поважної та М.С.Грицяя. - К., 1986. - С.123-140.

С.125: Про П.Думку.

52. Українсько-англійські літературні зв’язки //Українська література в загальнослов’янському і світовому літературному контексті. - В 5-и т. Т.3. У взаєминах з літературами Заходу і Сходу. - К., 1988. - С.88-154.

С.142: Про П.Думку.

53. Хома В.І., Халімончук А.М. Післямова //Думка П. Веснянка. - Львів, 1970. - С.87-106.

54. Блажкевич Іванна. Осяяний Каменярем: Спомин про поета-селянина П.Думку //Вільне життя. - 1968. - 1 груд.

55. *Вибір комісій: /додається список українців, що увійшли в комісію засідання галицького сойму 9 лют. 1914р., в тому числі П.Думка/ //Громадський голос. - 1914 (19 лют.). - Рік 19. - Ч.7. - С.6.

56. *Вислід виборів з сільської курії в Східній Галичині: /Від Тернопільщини П.Думка/ //Громадський голос. - Львів. - 1913 (3 лип.). - Рік 18. - Ч.27. - С.3.

57. *Д.С. Загальні збори “Народної Волі” в Тернополі: /Є про П.Думку/ //Громадський голос. - Львів. - 1909 (1 груд.). - Рік 14. - Ч.51. - С.4.

58. *Дописи: /Допис з с.Купчинці Тернопільського повіту про обговорення реферату П.Думки: ”Значення І.Франка для України-Руси”/ //Громадський голос. - Львів. - 1909 (22 груд.). - Рік 14. - Ч.52. - С.4.

59. Думка Павло: Коротка біограф. довідка //Тернопіль: Тернопільщина літературна. Дод. №2. - Тернопіль, 1991. - С.17.

60. Думка Павло //Рад. слово. - 1968. - 26 берез.

61. Ждан В. Славному землякові //Рад. слово. - 1989. - 6 трав.

62. Збручак М. Співець селянської долі //Прапор комунізму. - 1983. - 31 берез.

63. Клос С. Міст через століття: Творчість П.Думки співзвучна сьогоднішньому дню //Тернопіль вечірній. - 1994. - 4 черв.
64. Косар М. Спомини про Павла Думку. - Торонто, 1968. - 16с.
65. Медведик П. Павло Думка //Вільне життя. - 1959. - 17 листоп. – (Наші земляки).
66. *Письма з громад і повітів: /Про П.Думку в дописі з с.Купчинці/ //Громадський голос. - Львів. - 1913 (3 квіт.). - Рік 18. - Ч.14. - С.78.
67. *ХУ з'їзд українсько-руської радикальної партії відбутій у Львові дня 20 і 21 падолиста 1904: /У ст. опублікований виступ П.Думки/ //Громадський голос. - 1904 (1 груд.). - Рік 1. - Ч.21. - С.162-164.
68. *Радикал. Письма з громад і повітів. Тернопіль: /Про висунення загальними зборами політичного товариства "Народна Воля" П.Думку послом до сойму/ //Громадський голос. - Львів. - 1913 (29 мая). - Рік 8. - Ч.22. - С.9-10.
69. * Український соймовий ключ: /У ст. вміщено фотографію соймового посла т.П.Думки/ //Громадський голос. - Львів. - 1913. - Рік 18. - Ч.28. - С.3.
70. Хома В. Ментор нації //Тернопіль вечірній. – 1998. – 3 груд. – (Яскраві постаті нашого краю).
71. Хома В. Павло Думка //Народна творчість та етнографія. - 1968. - №5. - С.64-66.
72. Хома В. Павло Думка: /Поет і публіцист/ //Жовтень. - 1968. - №11. - С.122-125.
73. Хома В. Павло Думка //Рад. слово. - 1966. - 26 берез.
74. Хома В. Поет і лірник //Шляхом Ілліча. - 1968. - 21 листоп.
75. Хома В. Селянський співець П.Думка //Перемога. - 1989. - 12 трав. - /До 130-річчя з дня народження/.
76. Хома В. Син генія: /Спогади Т.Франка про переписку батька з П.Думкою/ //Рад. слово. - 1989. - 18 берез.
77. *Ювілей Михайла Павлика: /Для святкування ювілею поета, був створений комітет у який входив П.Думка/ //Громадський голос. - Львів. - 1904 (4 падолиста). - Рік 1. - Ч.19. - С.1.
- ***
78. Лучук В. Зерна давнього засіву //Літ. Україна. - 1970. - 4 груд. - Рец.: П.Думка. Вибрані статті, виступи. - Львів: Каменяр, 1970. - 111с.
79. Салига Т. Поряд з великим //Вітчизна. - 1971. - №4. - С.206-207. - Рец.: Думка П. Веснянка: Вибрані статті, виступи. - Львів: Каменяр, 1970. - 111с.
80. *Старовойт М. Поезія Думки //Ленінська молодь. - 1971. - 6 лип. - С.3. – Рец. на кн.: Думка П. Веснянка. - Львів: Каменяр, 1970. - 111с.

ВШАНУВАННЯ ПАМ'ЯТІ П.ДУМКИ

81. Головин Б. Пам'ятник Павлу Думці //Тернопіль вечірній. – 2000. – 6 січ.
82. Савак Б. Повернувся побратим Каменяра: [В спорудежному пам'ятнику] //Вільне життя. – 1999. – 18 груд.
- ***
83. Петрук-Попик Г. Біля могили Павла Думки: /Вірш/ //Петрук-Попик Г. Березневі послання: Поезії. - Тернопіль, 1995. - С.98.
Те ж: Хома В. Іван Франко в Купчинцях і Драгоманівці. - Козова, 1996. - С.28.
84. Тимочко П. На могилі Павла Думки: [Вірш] //Вільне життя. - 1990. - 29 квіт.

85. Думка Павло (1854-1918), гол. громад. і політ. діяч //Енциклопедія українознавства /Під ред. В.Кубійовича. – Львів, 1993. – Т.2. – С.605.

86. *Думка Павло //Енциклопедія українознавства: Словн. частина. Примітка: Листи зберігаються в рукописному фонді інституту ім.Т.Шевченка АН України. м.Київ. - Париж-Нью-Йорк. - 1955-1957. - С.605.
87. *Думка Павло //Українська загальна енциклопедія. - Львів;Станіслав; Коломия. - 1933. - Т.1. А-Ж. - С.1167.
88. Думка Павло Андрійович /21.Ш.1854, с. Купчинці Козів. р-ну – 19.XI.1918, с.Драгоманівка Козів. р-ну/ - укр. поет, публіцист і громадськ. діяч //УЛЕ. - К., 1990. - Т.2. - С.126.
89. Думка Павло Андрійович /1854-1918/ - укр. поет //УРЕ. - 2-е вид. - К., 1979. - Т.3. - С.494.
90. Хома В. Літературна енциклопедія Козівщини: Павло Думка //Рад. слово. - 1990. - 24 берез.

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

Барвінський О.	(3); (15)
Блажкевич І.	54
Гарматій М.	29
Гарматій С.	29
Головин Б.	81
Горошко І.	16
Грицай В.М.	51
Грицуняк А.	(9; 29)
Д.С.	57
Збручак М.	62
Ждан В.	61
Клос С.	63
Кльоц Л.	30
Коваль С.	37
Косар М.	64
Кубійович В.	85
Лучук В.	72
Медведик П.	31; 65
Микита Т.	(30); (32); (33, 35)
Михайлюк І.	31
Павлик М.	25; (77); (78)
Петрук-Попик Г.	83
Поважна В.	51
Савак Б.	82
Салига Т.	79
Старовойт М.	80
Тимочко П.	84
Франко І.	(4); 7; 8; 20; (24); (31); 32-35; (36-45)
Франко Т.	45; 76
Халімончук А.	1; 53
Хома В.	1; 2; 4; 36; 38-45; 53; 70-76; 83; 90
Хропко П.	50

ЗМІСТ

Хома В. “Павло Думка” (1854-1918)

Від укладача

Твори П.Думки

Публікації П.А.Думки

І.Франко і П.Думка

Література про П.А.Думку

Вшанування пам’яті П.Думки

Іменний покажчик